

# העיתונות המודפסת בארץ ישראל Printed Press in Eretz Israel

ניסן התשע"ט - 5/2019 - 1067



## דואר היום, התרע"ט

מייסדי **דואר היום**, **אליעזר בן-יהודה** ובנו **איתמר בן-אב"י**, נמנו תחילה עם ראשוני **הארץ**, אך לאחר שבועות אחדים פרשו ממנו והחליטו להקים עיתון משלהם. עורכו, איתמר בן-אב"י, העתיק את שם העיתון מאנגליה, וכך הפך **Daily Mail** הלונדוני ל**דואר היום** הירושלמי. **דואר היום** הימני, שייצג את ותיקי **הארץ**, הספרדים והאיכרים, עמד בניגוד ל**הארץ** הסולידית ובעל עמדות מרכז-שמאל - עיתון תזזיתי שהרבה לפרסם "סקופים" ("מרעשים" בלשוננו של בן-אב"י). סיפורים משעשעים מהעולם והתקפות בוטות על ראשי היישוב והצינוט. **הארץ** היה שנוא-נפשו של איתמר בן-אב"י, שנהג ללגלג עליו: "**הארץ** הוא אולי עיתון הגון - אך אינו עיתון; **דואר היום** אולי אינו הגון, אבל הוא עיתון". בסוף 1928, דווקא בעת ש**דואר היום** היה היומון הנפוץ ביותר בארץ, עשה בן-אב"י מעשה תמוה: הוא העביר את עריכת העיתון ל**זאב ז'בוטינסקי**, שהפך אותו לביטאון התנועה הרביזניסטית הצעירה. לאחר כשנתיים חזר העיתון לידי בן-אב"י, שערך אותו עד 1933 ואז פרש. העיתון המשיך להתקיים, אם כי בהפסקות, עד 1940. **דואר היום** הופיע רוב השנים בירושלים.

ד"ר מרדכי נאור

## הבניינים המופיעים בבולים

בשלושת הבניינים הנראים על גבי הבולים שכנו מערכות שלוש העיתונים - **הארץ**, **דואר היום** ו**דבר**. את הבניין הראשון של מערכת **הארץ** הקים י"ל גולדברג ברחוב מונטיפיורי בתל אביב (בבול). לאחר מכן עברה המערכת לרחוב מזא"ה לעשרות שנים. מערכת **דואר היום** שכנה בבניין משרדים ברחוב הסולל במרכז ירושלים. "הסולל" היה שמה של חברת המו"לות שהוציאה את העיתון. היום זהו רחוב החבצלת על שם העיתון השני, שהופיע בירושלים ב-1863 (הראשון היה **הלבנון**) והתמיד בהופעתו אל תוך המאה ה-20. במשך שנים רבות שכנה מערכת **דבר** בבניין הוועד הפועל של ההסתדרות ברחוב אלנבי בתל אביב (בבול). בשלהי שנות ה-40 היא עברה לבניין משלה ברחוב שינקין.

### המוצגים:

הדיוקנאות של יצחק לייב גולדברג, איתמר בן אב"י, זלמן רובשוב-שזר וכמו כן תצלום מחלק העיתונים במעטפה - הארכיון הצינו. תצלום משה יוסף גליקסון - ויקיפדיה; תצלום זאב ז'בוטינסקי - אוסף התצלומים הלאומי, תצלום ברל כצנלסון - ארכיון מפלגת העבודה. © הזכויות למילות שירו של נתן אלתרמן "למד מהעיתון" במעטפת היום הראשון שמורות לירשי נתן אלתרמן ואלקא"ם.

עיתונות מודפסת קיימת בארץ ישראל מאז 1863 - רובה בעברית ומיעוטה בשפות אחרות. עיתון יומי ראשון ראה אור ב-1908, אולם צמיחה רחבה של עיתונות יומית החלה רק לאחר מלחמת העולם הראשונה.

בקיץ 1919 הופיעו בתוך שבועות אחדים בזה אחר זה שני יומונים: **חדשות הארץ** (שלאחר מספר חודשים שינה את שמו להארץ) ו**דואר היום**.

## הארץ, התרע"ט

**חדשות הארץ** היה גלגולו האזרחי של השבועון הצבאי הבריטי בשפה העברית **חדשות מהארץ**, שראה אור במשך שנה (אפריל 1918 - אפריל 1919). הבריטים העמידו אותו למכירה, וההסתדרות הצינוית שהתקשתה לממן את הרכישה הזעיקה לארץ את **יצחק לייב גולדברג**, איש עתיר נכסים במזרח אירופה וצינוי נלהב. הוא רכש את העיתון והיה המו"ל שלו בשנותיו הראשונות. י"ל גולדברג פרש מעיתון **הארץ** לאחר שנים אחדות, אך המשיך ללוותו (לרבות תמיכות כספיות) עד פטירתו ב-1935.

העיתון סבל מקשיים כלכליים ניכרים כתוצאה מתפוצה מצומצמת ומיעוט מודעות ביישוב, שהקיף אך 60 אלף נפש לכל היותר. בתוך שלוש שנים היו לו שלושה עורכים: ניסן טורוב, שמואל פרלמן ולייב יפה. בשלהי 1922 נסגר **הארץ** בגלל משבר כספי, וכשנפתח מחדש קיבל את העריכה **משה יוסף גליקסון**. הוא ערך את העיתון במהלך 15 השנים הבאות, עד שהעיתון עבר לידי משפחת שוקן. **הארץ** עבר ב-1923 מירושלים לתל אביב, ומאז הוא מופיע בעיר זו.

## דבר, התרפ"ה

העיתון השלישי **דבר** החל להופיע בקיץ 1925. הוא היה ביטאונה של ההסתדרות העובדים, גוף עולה בראשותו של דוד בן-גוריון. ההחלטה על הוצאת יומון התקבלה כבר בוועידת היסוד של ההסתדרות ב-1920, אך העניין התעכב בשל מאבקים פנימיים בהסתדרות. מייסדו ועורכו הראשון של **דבר** היה **ברל כצנלסון**, האידיאולוג של תנועת העבודה בארץ. עורכו הראשי היה **שניאור זלמן רובשוב (שזר)** - לימים נשיא המדינה השלישי. שזר החליף את כצנלסון בעריכת העיתון לאחר מותו ב-1944.

**דבר**, בניגוד לעיתונים האחרים, הקים "אימפריה" של כתבי עת שכללה את היומון המנוקד **הגה** (שבתקופה מאוחרת יותר נקרא **אמר**), וכן שבועונים, דו-שבועונים וירחונים כגון **דבר לילדים**, **דבר הפועלת**, **דבר לעולה**, **המשק השיתופי**, שבועון בערבית בשם **חקיקת אל-אמר** (דבר האמת), עיתונים באנגלית ובגרמנית ושנתון ספרותי. **דבר לילדים** נחשב במשך יותר מ-50 שנה עיתון הילדים המוביל בארץ.

במשך שנים רבות היה **דבר** העיתון הנפוץ והמשפיע ביותר בארץ. הוא הופיע בתל אביב במשך 71 שנה - עד סגירתו ב-1996.



## Printed Press in Eretz Israel

The printed press has existed in Eretz Israel since 1863, mostly in Hebrew, along with some other languages as well. The first daily newspaper was published in 1908, but a wider range of daily newspapers did not appear until after WWI. In the summer of 1919, two dailies appeared within weeks of each other: **News of Haaretz** (which changed its name after a few months to **Haaretz**) and **Doar Hayom**.

### Haaretz, 1919

**News of Haaretz** was the civilian version of the British military weekly in Hebrew **The Palestine News** which was published for just one year (April 1918 – April 1919). When the British put it up for sale the Zionist Organization could not fund the purchase and called upon **Isaac Leib Goldberg**, a wealthy man and passionate Zionist from Eastern Europe, who acquired the newspaper and served as its first publisher.

Goldberg retired from **Haaretz** after only a few years, but continued to support it financially and otherwise until his death in 1935.

The newspaper had significant financial troubles due to limited circulation and a lack of advertising, as the Jewish population numbered no more than 60,000. It had three different editors within three years: Nissan Turov, Shmuel Perlman and Leib Yaffe. The newspaper's financial crisis led **Haaretz** to close in late 1922. It later reopened under editor **Moshe Yosef Glikson**, who served in this position for 15 years, until the newspaper was acquired by the Schocken family.

In 1923, **Haaretz** moved from Jerusalem to Tel Aviv, where it has remained ever since.

### Davar, 1925

The third newspaper, **Davar**, was first published in the summer of 1925. It was the journal of the Histadrut Workers Organization, which was a rising organization at that time, led by David Ben Gurion. The decision to publish a daily newspaper was made at the Histadrut's founding convention in 1920, but its implementation was delayed by internal struggles within the organization. **Berl Katznelson**, the ideologist of the Labor Movement in Eretz Israel, founded **Davar** and served as its first editor. **Shneur Zalman Rubashov (Shazar)**, later the third President of Israel, was his head assistant. Shazar succeeded Katznelson as the newspaper's editor upon his death in 1944.

**Davar**, as opposed to the other newspapers, established an "empire" of publications that included the punctuated daily **Hege** (that was later called **Omer**) as well as weekly, biweekly and monthly publications such as **Davar for Children**, **Davar for Women Workers**, **Davar for the New Immigrant**, **Hameshek Hashitufi**, a magazine in Arabic called **Hakikat Al-Amar** (The Word of Truth), as well as newspapers in English and German and an annual literary publication. **Davar for Children** was considered to be the leading children's newspaper in Israel for more than 50 years.

**Davar** was the most popular and influential newspaper in Israel for many years. It was published in Tel Aviv for 71 years, until its closure in 1996.

### Doar Hayom, 1919

The founders of **Doar Hayom**, Eliezer Ben-Yehuda and his son Itamar Ben-Avi were initially among the first at **Haaretz**

חותמת אירוע להופעת הבול SPECIAL CANCELLATION



but after only a few weeks they left and started their own newspaper. Editor **Itamar Ben-Avi** derived the name of the Jerusalem-based newspaper from London's **Daily Mail**. The right-wing **Doar Hayom** represented the veteran members of the Jewish Yishuv in Eretz Israel, the Sephardim and the farmers as opposed to the mid-left wing **Haaretz** and tended to publish more "scoops", amusing stories from around the world and personal attacks on the heads of the Zionist movement and the Yishuv. Ben-Avi loathed **Haaretz** and used to say mockingly: "**Haaretz** may be a decent newspaper – but it isn't a newspaper; **Doar Hayom** may not be decent, but it is a newspaper".

In late 1928, when **Doar Hayom** was actually the most popular newspaper in Eretz Israel, Ben-Avi inexplicably transferred the editor's position to **Ze'ev Jabotinsky**, who turned it into the journal of the young Revisionist Movement. Two years later, the newspaper returned to Ben-Avi, who served as its editor until he retired in 1933. The newspaper continued to exist sporadically until 1940.

**Doar Hayom** was mostly published in Jerusalem.

Dr. Mordecai Naor

### The Buildings on the Stamps

The three buildings featured on the stamps housed the three newspapers – **Haaretz**, **Doar Hayom** and **Davar**.

The first building to house **Haaretz** was built by I.L. Goldberg on Montefiore St. in Tel Aviv (as featured on the stamp). The newspaper later moved to Mazeh St., where it remained for decades. **Doar Hayom** was housed in an office building on Hasolei St. in the center of Jerusalem. Hasolei was the name of the publishing company that published the newspaper. Today it is called Havazelet St., named after the second newspaper to appear in Jerusalem, in 1863, (the first was **Halevanon**).

For many years, **Davar** was housed in the Histadrut Executive Committee building on Allenby St. in Tel Aviv (which appears on the stamp). In the late 1940's the newspaper moved to its own building on Shenkin St.

© Rights to the Natan Alterman poem that appears on the FDC reserved by Alterman's heirs and ACUM.

שירות הבולאי - טל: 076-8873933  
דרך ההגנה 137, תל-אביב-יפו 6199903  
The Israel Philatelic Service - Tel: 972-76-8873933  
137 Derech Hahagana, Tel-Aviv-Yafo 6199903  
www.israelpost.co.il • e-mail: philserv@postil.com

Issue:	מאי 2018	הנפקה:
Stamps Size (mm):	H 30 ג / W 40 ר	מידת הבולים (מ"מ):
Plates:	1116, 1117, 1118	לוחות:
Stamps per Sheet:	15	בולים בגיליון:
Tabs per Sheet:	5	שבילים בגיליון:
Method of printing:	אופסט Offset	שיטת הדפסה:
Security mark:	מיקרוטקסט Microtext	סימון אבטחה:
Printer:	Cartor Security Printing, France	דפוס: